

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE
www.kavi.fi

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö (MEKU)

Kuvaohjelmien luokittelun ja tarjoamisen valvonnan suunnitelma vuosille 2014 –2017

Päivitetty 3.3.2016

1. Johdanto

Vuonna 2014 Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus yhdistyivät Kansalliseksi audiovisuaaliseksi instituutiksi (KAVI). Instituutti on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen virasto, ja sen tehtäviä ovat elokuvien ja televisio- ja radio-ohjelmien säilyttäminen ja niihin liittyvä tutkimus, mediakasvatuksen edistäminen sekä kuvaohjelmalaissa säädetyt kuvaohjelmien tarjoamiseen liittyvät tehtävät. KAVIn työjärjestyksessä kuvaohjelmalaissa säädetyt tehtävät on määrätty instituutin mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikön (MEKU) tehtäväksi. Yksikkö laatii valvontasuunnitelman neljäksi vuodeksi kerrallaan ja sitä päivitetään vuosittain.

Kuvaohjelmalaki on säädetty lasten suojelemiseksi mahdollisilta kuvaohjelmien aiheuttamilta haitoilta. Suojelua toteutetaan kuvaohjelmien ikärajaluokittelun ja kuvaohjelmien yhteydessä esitettävien haitallisuusmerkintöjen ja ikärajaan perustuvien tarjoamisrajoitusten avulla.

Kuvaohjelmalain tavoite on olla ns. välineneutraali laki eli samat määräykset koskevat kuvaohjelmaa jakelukanavasta ja esitysformaatista riippumatta. Lailla valvotaan televisiotoimintaa, elokuvateatteritoimintaa, tallennelevitystä (DVD, Blu-ray) ja tilausohjelmalvelua (on-demand-palvelu). Laki kattaa myös digitaalisten pelien tarjoamisen. Suomen ulkopuolelta alkunsa saaviin televisiolähetyksiin lakia sovelletaan vain rajoitetusti.

Kuvaohjelmalailla on kuvaohjelmien lastensuojelullinen valvonta keskitetty yhdelle viranomaiselle. Kuvaohjelmalailla on pantu täytäntöön EU:n mediapalvelujen koskevan direktiivin [\(2010/13/EU\)](#), alaikäisten suojelua koskevat säännökset Suomessa. EU:n komissio on vuonna 2015 käynnistänyt direktiivin arviointiprosessin ja sen tulos selvinnee vuoden 2016 aikana.

Kuvaohjelmalakia sovelletaan kuvaohjelman tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa, jos ohjelmaa tarjotaan sellaisessa televisiotoiminnassa tai tilausohjelmalvelussa, johon sovelletaan tietoyhteiskuntakaarta [\(917/2014\)](#). Muuhun kuvaohjelman tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa lakia sovelletaan, jos: 1) ohjelmaa tarjoaa yhteisö tai elinkeinonharjoittaja, joka on rekisteröity Suomessa tai jolla on toimipaikka Suomessa; 2) ohjelmaa tarjoaa henkilö, joka on Suomen kansalainen tai jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa; tai 3) päätös ohjelman tarjoamisesta on tehty Suomessa.

Instituutin tehtävä on valvoa, että kuvaohjelmien tarjoaja noudattaa kuvaohjelmalain määräyksiä. Valvonnan mahdollistamiseksi kuvaohjelmien tarjoajan on ilmoitauduttava kuvaohjelman tarjoajaksi aloittaessaan säännöllisen kuvaohjelmien tarjoamisen taloudellisessa tarkoituksessa. KAVI ylläpitää tarjoajarekisteriä kuvaohjelmien tarjoajista. Tarjoajaksi ei tarvitse ilmoittautua, jos tarjoaa kuvaohjelmia, jotka on laissa vapautettu luokittelu- ja ikämerkintävelvollisuudesta. Instituutti määrää

ilmoitusvelvollisuudenalaisen kuvaohjelmien tarjoajan maksamaan vuosittain laissa säädettyä tarjoamistapaan ja tarjoamispaikkojen määrään perustuvan valvontamaksun.

KAVI valvoo, että kuvaohjelman tarjoaja noudattaa ikärajoja tarjotessaan ohjelmia yleisölle. Kuvaohjelman tarjoajan on myös tiedotettava ikärajoista ja muista lasten suojelemista edistävistä keinoista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä.

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, että alle 18-vuotiaille tarjottavat, luokitteluvollisuuden alaiset, kuvaohjelmat on luokiteltu, merkitty KAVIn ylläpitämään kuvaohjelmaluetteloon ja varustettu KAVIn määräämillä ikämerkinnöillä. Instituutti ylläpitää kuvaohjelmaluetteloita, johon luokitellut kuvaohjelmat ilmoitetaan. Kuvaohjelmaluettelo on osa luokitteluohjelmistoa, jonka avulla kuvaohjelmien ikäluokittelu tehdään.

KAVIn toinen valvontatehtävä liittyy kuvaohjelmaluokittelijoiden toimintaan. KAVI kouluttaa kuvaohjelmaluokittelijat ja valvoo, että he luokittelevat kuvaohjelmat itsenäisesti, riippumattomasti ja lain mukaisesti. Kuvaohjelmaluokittelijat voivat työskennellä joko mediayritysten palveluksessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina, mutta luokittelutehtävässään he toimivat virkavastuulla. KAVI ylläpitää rekisteriä hyväksytyistä kuvaohjelmaluokittelijoista. KAVI ottaa vastaan yleisöpalautetta liittyen kuvaohjelmien ikärajiin ja tarjoamiseen. Perusteltu palaute voi johtaa kuvaohjelman uudelleenluokitteluun.

2. Toimintaympäristö

KAVIn mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö valvoo kuvaohjelmien tarjoajia koko maassa ja kaikissa tarjoamiskanavissa (tallennelevitys, elokuvateatterit ja muu julkinen esittäminen, tilausohjelmalvelu, ja televisio). Kuvaohjelmien tarjoaminen on parhaillaan murroksessa, tallennelevitys vähenee nopeasti, kun yleisö siirtyy yhä laajemmin maksullisten tv-kanavien ja tilausohjelmalveluiden käyttäjiksi. Moni tilausohjelmalvelujen tarjoaja toimii Suomen ulkopuolella. Kuvaohjelmalailla ei voida valvoa ulkomaisia tilausohjelmalvelujen tarjoajia eikä ulkomailta alkunsa saavaa televisio-ohjelmistoa. Vuonna 2015 KAVIn rekisterissä oli 1522 tarjoamispaikkaa (2014: 1834), joista 88 % oli tallenteiden tarjoamispaikkoja (2014: 91 %).

Instituutti kouluttaa uusia kuvaohjelmaluokittelijoita vuosittain. Vuoden 2016 alkuun mennessä KAVI on kouluttanut ja hyväksynyt yhteensä 226 kuvaohjelmaluokittelijaa. Vuoden 2015 aikana 131 luokittelijaa luokitteli kuvaohjelmia. KAVI valvoo luokittelun lainmukaisuutta ja ylläpitää rekisteriä hyväksytyistä kuvaohjelmaluokittelijoista. Vuonna 2015 luokiteltiin 15 709 kuvaohjelmaa (2014: 19 146). Vuonna 2016 KAVI aloittaa lakisääteiset kertauskoulutukset, joita tullaan järjestämään syksyn aikana 2-3 kertaa. Kertauskoulutuksia järjestetään sitä mukaan, kun luokittelijoiden viisi vuotta voimassa ollut oikeus luokitella on päättymässä.

3. Valvonnan voimavarat eli henkilöresurssit

Kuvaohjelmalain mukaiset asiat instituutissa ratkaisee esittelystä mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikön tulosaluepäällikkö.

Tarjoajien valvontaan vuonna 2016 osallistuu kaksi virkamiestä (kaksi vuonna 2015), joista toinen, kuvaohjelmavirkailija, ottaa vastaan ilmoittautumisia tarjoajaksi, antaa neuvontaa ja ylläpitää tarjoajarekisteriä, lähettää asiakkaille ohjeita ja tiedotteita sekä osallistuu tarjoajien valvontaan keräämällä tietoa tarjoajista. Ylitarkastaja antaa ohjeita ja neuvontaa, valvoo kuvaohjelmien tarjoamista sekä valmistelee ja esittelee valvontaan liittyvät päätökset, tekee mahdolliset valvontakäynnit, vastaa kuvaohjelmien tarjontaan ja tarjoajien toimintaan liittyvään yleisö- ja asiakaspalautteeseen. Kummallakin virkamiehellä on myös muita tehtäviä. Mediakasvatuksen ja kuvaohjelmayksikön tulosaluepäällikkö osallistuu tarvittaessa valvontaan.

Kuvaohjelmaluokittelijoita valvoo koulutus-, kertauskoulutus- ja luokittelun kehittämistehtävien ohella vuonna 2016 yksi kokoaikainen ja kaksi osa-aikaista erityisasiantuntijaa (vuonna 2015 yksi kokoaikainen ja kolme osa-aikaista erityisasiantuntijaa). Lisäksi yksi virkamies osallistuu valvonnan tukitoimiin. Kuvaohjelmaluokittelijoiden valvonnasta vastaavilla erityisasiantuntijoilla on asetuksen mukainen korkeakoulututkinto ja asiantuntijuus joko lasten kehityksen tai kuvallisen viestinnän kysymyksissä. Mediakasvatuksen ja kuvaohjelmaluokittelun tulosaluepäällikkö osallistuu tarvittaessa valvontaan.

4. Valvonnan toimeenpano

4.1. Kuvaohjelmia tarjoavien valvonta

4.1.1 Tarjoajaksi ilmoittautumisen valvonta

KAVI seuraa kuvaohjelma-alaa ja jos kuvaohjelmia tarjoava ei ole ilmoittautunut kuvaohjelmien tarjoajaksi, vaikka toimija näyttää harjoittavan kuvaohjelmien tarjoamista taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti, lähetetään tarjoajalle tiedote ilmoittautumisvelvollisuudesta ja ohje muista kuvaohjelmalain velvoitteista.

Vuonna 2015 tarjoajaksi ilmoittautui KAVIn yhteydenoton jälkeen 11 uutta tarjoajaa (2014: 59). Vähentyneiden henkilöresurssien vuoksi ei vuonna 2016 ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyöneitä kuvaohjelmien tarjoajia enää aktiivisesti kartoiteta, mutta yleisöpalautteen kautta tai muun toiminnan yhteydessä tietoon tullesiin tarjoajiin otetaan edelleen yhteyttä.

Jos tiedote ei johda ilmoittautumiseen, lähetetään tarjoajalle selvityspyyntö, siitä miksi ilmoittautumista ei ole tehty. KAVI määrää tarjoajan maksamaan valvontamaksun, jos on kiistatonta, että yritys tarjoaa kuvaohjelmia taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti.

4.1.2 Luokittelemattomien 18-ohjelmien määrän ilmoittaminen

Kuvaohjelmia, jotka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ei tarvitse luokitella, mutta ne on varustettava 18-ikämerkinnällä. Tällaisten kuvaohjelmien tarjoajan on vuosittain ilmoitettava edellisen vuoden aikana levittämiensä luokittelemattomien kuvaohjelmien lukumäärä KAVille. KAVI voi pyytää myös luettelon nimikkeistä. Tällä toimenpiteellä pyritään varmistamaan se, että lasten sananvapautta ei tarpeettomasti rajoiteta eli ettei kuvaohjelmia levitetä ikärajalta 18, jos ne sisältönsä perusteella eivät edellytä ikärajaa 18. KAVI lähettää joulukuussa muistutuksen niille tarjoajille, jotka ovat ilmoittaneet tarjoavansa luokittelemattomia, yksiselitteisesti vain aikuisille tarkoitettuja kuvaohjelmia. Jos tarjoaja ei nimikemäärää ole tammikuun loppuun mennessä ilmoittanut, otetaan yhteys tarjoajaan ja pyydetään tietoa. Jos tietoa ei edelleenkään toimiteta, on tutkintapyyntö poliisille mahdollinen. Myös tarkastuskäynti tarjoamispaikassa on mahdollinen.

4.1.3 Kuvaohjelman ilmoittaminen kuvaohjelmaluetteloon ja kuvaohjelmien merkinnät

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, että hänen tarjoamansa luokitteluvuorollisuuden alaiset kuvaohjelmat on luokiteltu ja merkitty asianmukaisesti ikämerkinnöillä, kun niitä tarjotaan yleisölle.

KAVilla on oikeus tehdä tarkastus kuvaohjelman tarjoajan toimitilassa (liike) tai muussa vastaavassa tilassa (varasto) sen toteamiseksi, että kuvaohjelmissä on vaadittavat merkinnät. Säännöllisiä valvontakäyntejä kuvaohjelmatalenteita tarjoavissa liikkeissä ei voida käytettävissä olevilla henkilöresursseilla toteuttaa, mutta käyntejä tehdään, jos siihen on painavat perusteet. KAVI voi myös valtuuttaa toisen viranomaisen tarkastamaan kuvaohjelmien ikämerkintöjä. Ulkopuolinen asiantuntija voi KAVIn pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. KAVilla on oikeus saada korvaukset kaikki merkintöjen tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto käyttöönsä. KAVilla on oikeus myös ottaa tilapäisesti haltuun sellainen kuvaohjelma, jossa ei ole 5 §:n mukaisia merkintöjä, jos se on välttämätöntä merkitsemättömien kuvaohjelmien tarjoamisen estämiseksi.

Kuvaohjelmien tarjoajat markkinoivat tuotteitaan yhä enemmän internetissä, joten valvontaa voidaan tehdä tehokkaimmin verkkosivuja tutkimalla. Yksi valvontakeino on yleisöltä tai kilpailijoilta saatavat vinkit, joiden perusteella tarjoajien väärinkäytöksistä saadaan tietoa. KAVIn tärkein valvontakeino on yhteydenpito kuvaohjelma-alalla toimiviin etu- ja muihin järjestöihin sekä yrittäjien ohjaus ja neuvonta.

Jos kuvaohjelmaa, jota ei ole ilmoitettu KAVIn kuvaohjelmaluetteloon, tarjotaan yleisölle tai kuvaohjelman tarjoamisen yhteydessä ei ole lainmukaisia ikärajamerkintöjä, pyydetään tarjoajalta selvitys. KAVI kehottaa tarjoajaa noudattamaan lakia ja korjaamaan puutteet kohtuullisen määräajan kuluessa. Jos tarjoaja ei korjaa puutteita määräpäivään mennessä, voi KAVI tehdä tutkintapyyntö poliisille tai ottaa kuvaohjelman tilapäisesti haltuun.

Jos on ilmeistä, että ikärajamerkintöjen puuttuminen on johtanut kuvaohjelman tarjoamiseen ikäraja nuoremmalle (ks. kohta 4.1.6.), voi KAVI asettaa uhkasakon. Jos on ilmeistä, että tarjoaja on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkonut rikoslain 17 luvun 18 b §:n määräyksiä eli tarjonnut luokittelemattoman tai alle 18-vuotiaalta kielletyn kuvaohjelman alle 18-vuotiaalle, tehdään tutkintapyyntö poliisille.

Televisio-ohjelmien merkitsemistä ja ilmoittamista kuvaohjelmaluetteloon on selvitetty säännöllisesti kerran vuodessa. Myös ikärajamerkintöjen kestoja ja näkyvyyttä seurataan. Vuonna 2015 selvitettiin luokiteltujen ohjelmien merkintöjen lainmukaisuus valtakunnallisten, vapaasti vastaanotettavien kanavien osalta. Vuonna 2016 pyritään tekemään laajempi selvitys valtakunnallisilla kanavilla esitettävän ohjelmistomainonnan (ohjelmistopromot) luokittelusta ja niiden sijoittelusta.

Vuonna 2015 alettiin selvittää sitä, miten verkkokaupat ja tilausohjelmalvelun tarjoajat varmistavat, ettei alle 18-vuotiaita kiellettyjä, luokittelemattomia, pääosin ns. aikuisviihdettä sisältäviä ohjelmia tarjota alaikäisille. Osa yhteydenotoista johti siihen, että tarjoaja lopetti aikuisviihteen verkkotarjonnan, joissakin tapauksissa tarjoaja otti käyttöön vahvan tunnistamisen. Kartoitus jatkuu vuonna 2016.

KAVI pyrkii edistämään sitä, että eri tarjoamistapojen toimijat sopisivat yhteisistä käytännöistä ikämerkinnän sijoittamisessa, jotta kuluttajien olisi helppo havaita merkinnät.

4.1.4 Ulkomaisen televisiolähteyksen edelleen lähettäminen

Suomen ulkopuolelta alkunsa saavia televisio-ohjelmistoja koskevassa markkinoinnissa on tiedotettava, että ohjelmisto voi sisältää lapsen kehitykselle haitallisia kuvaohjelmia ja että ohjelmistoon sisältyviä ohjelmia ei ole luokiteltu ja merkitty Suomen lain mukaisesti. Tällainen tiedotus on sisällytettävä myös edelleen lähetettävään ohjelmistoon, jollei se ole teknisesti mahdotonta tai aiheuta kohtuutonta vaivaa. KAVI pyrkii vuonna 2016 selvittämään, miten tätä säännöstä yhtiöissä noudatetaan. Asiaa ei ole aiemmin selvitetty.

4.1.5 EU:n alueella luokiteltujen kuvaohjelmien hyväksyminen Suomessa

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti hyväksyy digitaalisten pelien yleiseurooppalaiset ikäluokittelun ja merkinnät Suomessa käytettäväksi (PEGI-luokittelu).

4.1.6 Lupa esittää kuvaohjelmia ilman luokittelua

KAVI voi hakemuksesta myöntää erilaisille elokuvafestivaaleille luvan esittää kuvaohjelmia ilman luokittelua ja merkintöjä. Vuonna 2015 esityslupia myönnettiin 44 kpl (2014: 35 kpl).

4.1.7 Internetin selainpelisivustot

Selainpelejä ei tarvitse luokitella ja merkitä, jos niitä pidetään saatavilla pelejä tarjoavassa palvelussa, jonka tarjoaja noudattaa palvelua varten laatimiaan ja KAVIn tarkastamia käytännesääntöjä. Selainpelisivustoista ei ole tullut yleisöpalautetta vuosien 2014-15 aikana.

4.1.8 Kuvaohjelmien ikärajan noudattaminen

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, että kuvaohjelmaa, jonka ikäraja on 18, ei tarjota alaikäiselle. Kuvaohjelman tarjoajan on myös huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7,

12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Kuvaohjelmaa julkisesti esitettäessä voidaan kuvaohjelma kuitenkin esittää ikärajaa kolme vuotta nuoremmalle, jos hän on täysi-ikäisen seurassa (jousto ei koske ikärajaa 18).

Kuvaohjelman tarjoaja on siis velvollinen tavalla tai toisella varmistamaan, ettei tarjoa kuvaohjelmaa ikärajaa nuoremmalle. Poikkeuksen muodostaa televisiotoiminta, jossa vastaanottajan iän tarkistaminen ei ole mahdollista. Televisiota varten on laissa omat säännöksensä. Ohjelmia saa lähettää vapaasti vastaanotettavassa televisio-ohjelmistossa vain sellaiseen aikaan, jolloin ikärajaa nuoremmat lapset eivät tavallisesti katso televisiota.

Tarjoajat voivat laatia käytännesääntöjä hyvän kuvaohjelmien tarjoamisen tavan ja mediakasvatuksen edistämiseksi. KAVI voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat lain mukaisia.

Televisioyhtiöt ovat vuonna 2014 sopineet, että

- ohjelmaa, jonka ikäraja on 16, ei esitetä ennen kello 21.00
- ohjelman ikäraja on 18, ei esitetä ennen kello 23.00
- ohjelma, jonka ikäraja on 7 tai 12, voidaan esittää rajoituksetta, mutta yhtiöt sitoutuvat ottamaan huomioon eri-ikäisten lasten katselutottumukset ja lastensuojelunäkökulman kuvaohjelmien ja trailereiden sijoittelussa.

Sopimuksessa päätettiin myös ikämerkintöjen vähimmäiskestosta. Ohjelman alussa ikämerkintöjä näytetään vähintään viisi sekuntia ja jokaisen mainostauon jälkeen kolme sekuntia.

Kuvaohjelmanlaki rohkaisee kuvaohjelmien tarjoajia ottamaan vastuuta lasten suojelemisesta ja ikärajoista tiedottamisesta. KAVI pyrkii tarjoajia ohjeistamalla varmistamaan, että tarjoajat noudattavat toiminnassaan kuvaohjelmien ikärajoja. Jos KAVI saa tiedon säännösten vastaisesta toiminnasta, lähettää KAVI tarjoajalle selvityspyynnön ja vastineen saatuaan arvioi, riittääkö asiassa neuvonta ja ohjeistus. KAVI voi antaa tarjoajalle huomautuksen ja tehostaa huomautusta uhkasakolla, jos ikärajan noudattaminen toistuvasti tai tahallisesti laiminlyödään. Valvonta perustuu pääosin yleisöltä saatavaan palautteeseen, koska ikärajojen noudattamatta jättämisen valvonta valvontakäyntien muodossa on mahdotonta. KAVI seuraa säännöllisesti kuinka televisiokanavat noudattavat käytännesääntösopimusta lähetyksajankohdista ja merkintöjen näkyvyydestä, koska yleisöpalautetta tulee usein televisiossa esitetyistä ohjelmista, erityisesti tulevien ohjelmien trailereista ja ns. promokoosteista.

KAVI tapaa televisioyhtiöitä säännöllisesti käytännesääntöjen toimivuuden arvioimiseksi.

4.2. Kuvaohjelmaluokittelijoiden valvonta

KAVIn tulee varmistaa, että luokittelijat toimivat itsenäisesti, riippumattomasti ja noudattavat luokittelussaan lakia.

KAVI valvoo luokittelijoiden toimintaa säännöllisesti. Vuonna 2016 tutkittavat kuvaohjelmat valitaan ensisijaisesti yleisöpalautteen perusteella. Yleisöpalautte johtaa kuvaohjelman uudelleenluokitteluun, jos KAVI pitää palautetta perusteltuna. Jos instituutilla on syytä epäillä, ettei kuvaohjelmaluokittelijan tekemä luokittelupäätös ole kuvaohjelmalain ja luokittelukriteereiden mukainen, se ottaa kuvaohjelman luokiteltavaksi. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi peruuttaa luokittelijan oikeuden luokitella kuvaohjelmia, jos luokittelija on tahallaan tai toistuvasti menetellyt luokittelijana olennaisesti virheellisesti. Luvan peruuttamisen sijasta KAVI voi antaa luokittelijalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi hänen oloihinsa nähden kohtuutonta. Vuosina 2012–15 ei varoituksia ole annettu eikä luokittelulupia peruutettu.

Vuonna 2015 KAVIn hyväksymiä kuvaohjelmaluokittelijoita oli 226, joista 131 luokitteli vuoden aikana kuvaohjelmia. Kuvaohjelmaluokittelijoiden luokittelumäärät vaihtelivat paljon (1-1054 kuvaohjelmaa). Vuonna 2015 luokiteltiin uudelleen 93 kuvaohjelmaluokittelijan luokitteluja, yhteensä 190 kuvaohjelmaa. Näistä kuvaohjelmista ikäraja pysyi muuttumattomana 68.75 %:ssa (laski 13.54 % ja nousi 17.71%).

4.3. KAVIn rekisterit

KAVIn on lain mukaan ylläpidettävä seuraavia rekistereitä ja ohjelmistoja:

Tarjoajarekisteri
Kuvaohjelmaluettelo
Kuvaohjelmaluokittelijarekisteri
Kuvaohjelmien luokitteluohjelmisto

4.4. Valvonnasta perittävät maksut

Kuvaohjelmien tarjoamisen valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille valvontamaksu. Valvontamaksun on velvollinen suorittamaan yhteisö ja henkilö, jota koskee velvollisuus ilmoittautua kuvaohjelmien tarjoajaksi.

Maksu peritään ensimmäisen kerran siltä kalenterivuodelta, jonka aikana kuvaohjelmien tarjoaminen aloitetaan. Valvontamaksua tai osaa siitä ei palauteta, jos toiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuoden.

4.5. Hallinnolliset pakkokeinot

4.5.1 Ikärajan noudattaminen – huomautus ja uhkasakko

Jos kuvaohjelman tarjoaja laiminlyö iän tarkastamisvelvollisuuden tai ulkomailta alkunsa saavan ohjelmiston markkinoinnin yhteydessä velvollisuuden varoittaa ohjelmiston mahdollisesta haitallisuudesta lapsille, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi kehottaa kuvaohjelman tarjoajaa täyttämään velvollisuutensa. Instituutti voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon.

4.5.2 Kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttaminen

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi peruuttaa kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen, jos kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksyty ei enää täytä kuvaohjelmalaissa säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä tai kuvaohjelmaluokittelija on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton kuvaohjelmaluokittelijaksi, tai kuvaohjelmaluokittelija on tahallaan tai toistuvasti menetellyt luokittelijana olennaisesti virheellisesti.

KAVI voi hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa kuvaohjelmaluokittelijalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi hänen oloihinsa nähden kohtuutonta.

4.5.3 Ikämerkintöjen tarkastaminen – ohjelmien tilapäinen haltuunotto

Kansallisella audiovisuaalisella instituutilla on oikeus tehdä kuvaohjelman tarjoajan toimitilassa ja muussa vastaavassa toimintapaikassa tarkastus sen toteamiseksi, että kuvaohjelmissa on vaadittavat merkinnät. KAVI voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tarkastamaan merkinnät. Ulkopuolinen asiantuntija voi KAVIn pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Kansallisella audiovisuaalisella instituutilla ja sen valtuuttamalla asiantuntijalla on oikeus päästä kuvaohjelman tarjoajan sellaisiin toimitiloihin ja muihin vastaaviin toimintapaikkoihin, joissa säilytetään tarjottaviksi tarkoitettuja tai tarjottavina olevia kuvaohjelmia, sekä saada korvaukset kaikki merkintöjen tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tarjoajan on muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Tarkastusta ei saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

KAVilla on oikeus ottaa haltuunsa sellainen kuvaohjelma, jossa ei ole lain mukaisia ikämerkintöjä, jos se on välttämätöntä merkitsemättömien kuvaohjelmien tarjoamisen estämiseksi, sekä tarkastuksen kohteena oleva muu aineisto, jos se on välttämätöntä tarkastuksen tekemiseksi. Jos kuvaohjelmien merkinnöissä on vain vähäisiä puutteita, KAVIn tulee kuvaohjelmia haltuun ottamatta asettaa kohtuullinen määräaika puutteen poistamiseksi.

Aineiston haltuunotosta on merkintätarkastuksen yhteydessä laadittava pöytäkirja, jossa on mainittava haltuunoton tarkoitus ja haltuun otettu aineisto. Kuvaohjelmat, joissa ei ole lainmukaisia merkintöjä, tulee palauttaa, kun lainmukaista perustetta niiden hallussapitoon ei enää ole. Muu aineisto on palautettava viipymättä, kun sitä ei enää tarvita.

5. Valvonnan ohjaus

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa KAVIn toimintaa tulosohjauksen keinoin.

6. Valvonnan laatu

6.1. Palautteen kerääminen

KAVI pyrkii järjestämään vuosittain tapaamisia tai osallistumaan tilaisuuksiin, jossa se tapaa media-alan eri toimijoita ja saa palautetta toiminnastaan. Sen lisäksi KAVIn neuvottelukunnassa on media-alan edustajia.

Kuvaohjelmaluokittelijoiden valvonnasta kerätään palautetta vuonna 2016 lähinnä kertauskoulutukseen osallistuvilta ja jatkossa luokittelijapäivien yhteydessä.

KAVI kerää ikärajoihin liittyvää yleisöpalautetta ikärajat.fi –sivuston kautta ja kuvaohjelmien tarjoamiseen (esim. ikärajojen noudattamiseen ja ohjelmien esitysaikaan) liittyvää palautetta www.kavi.fi/meku -sivuston kautta. Sen lisäksi palautetta tulee puhelimitse ja sähköpostitse. KAVI tilastoi vain verkkosivujen kautta tulleen palautteen.

Vuonna 2015 ikärajat.fi –sivuston kautta KAVi sai 85 palautetta (2014: 156 kpl) ja www.kavi.fi/meku -sivuston kautta 30 palautetta (2014: 35 kpl).

6.2. Toiminnan kehittäminen

Kuvaohjelmalain noudattamisen valvontaan on käytössä hyvin pienet resurssit. KAVI keskittyy valvonnassaan pääosin sellaisiin toimijoihin, jotka tavoittavat suuren yleisömäärän tai toimivat valtakunnallisesti tai jolla on useampia tarjoamispaikkoja. Valvonnan sijasta keskitytään neuvontaan ja ohjaukseen sekä tilaisuuksiin ja tapaamisiin, joissa tavoitetaan laajempi joukko alan toimijoita. Pienempiäkin toimijoita valvotaan, osana laajempia selvityksiä tai saadun palautteen seurauksena. Asiakkailta ja yleisöltä saatu palaute otetaan toiminnan kehittämisessä huomioon.

7. Yhteistyö ja viestintä

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tehtävänä on edistää mediakasvatusta, lasten mediataitoja ja lapsille turvallisen mediaympäristön kehittämistä yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimialan yhteisöjen kanssa. Sen tehtävä on myös toimia asiantuntijana lasten mediaympäristön kehityksessä ja edistää toimialaan liittyvää tutkimusta sekä seurata alan kansainvälistä kehitystä. KAVIn tehtävä on myös tiedottaa lapsia ja mediaa koskevista asioista.

Kuvaohjelmien tarjoaminen on entistä globaalimpaa liiketoimintaa ja ala on suuressa murroksessa. KAVI seuraa alan kehitystä ja pyrkii tekemään yhteistyötä eri organisaatioiden kanssa sekä kotimaassa että ulkomailla. KAVIn erityisasiantuntijat osallistuvat mm. kansainvälisiin luokittelijoiden konferensseihin ja PEGIn toimintaan sekä kansallisiin tapahtumiin. KAVI toimii EU:n Safer Internet –hankkeen kansallisena koordinaattorina ja on tiiviissä yhteistyössä Viestintäviraston kanssa.

8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa ja tulosohjauksesta vastaavalle opetus- ja kulttuuriministeriölle.